

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВПЛИВУ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА БАНКІВСЬКУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ

Здійснено аналіз чинників впливу процесів фінансової глобалізації на розвиток банківської системи України. Уточнено сутність поняття «банківська система» в контексті глобалізаційних процесів з позиції ідентифікаційних ознак системи, з врахуванням інституціонального та функціонального підходу до визначення суті банківської системи.

Ключові слова

Банківська система, фінансова глобалізація, центральний банк.

В останні десятиріччя ми спостерігаємо значне розширення міжнародних фінансових ринків, зростання обсягів угод на валютному ринку та ринку капіталів, прогрес в інформаційних та телекомунікаційних технологіях, лібералізацію і дерегуляцію руху капіталів, розробку нових фінансових інструментів. Усі ці процеси стимулюють збільшення обсягів переміщення капіталу, що сприяє підвищенню ефективності світового фінансового ринку. Безперечно, глобалізаційні процеси призводять до зміни практично усіх сфер діяльності економічних суб'єктів держави на макро-, мезо- і мікрорівні, формуючи для національних економік як нові можливості, так і певні загрози.

Нові можливості, які може принести глобалізація світової економіки для національної економіки держави полягають, у першу чергу, в поглибленні диференціації економічного розвитку країни і, очевидно, зміцнення її економічного потенціалу [1, с. 351]. Це дозволяє окремим країнам суттєво покращити свої економічні позиції, забезпечити політичну стабільність та добробут громадян. Враховуючи те, що процеси глобалізації розгортаються між країнами різного рівня економічного розвитку, скористатися новими можливостями глобалізації світогосподарських зв'язків і посилити свою роль у світовій економіці переважно

можуть саме високорозвинуті країни.

Для інших країн процеси глобалізації створюють здебільшого суттєві загрози, оскільки слаборозвинуті країни зазвичай виступають «сировинним придатком» світової економіки, відстають технологічно, а їх економіка набуває стагнаційного характеру та суттєво залежить від зміни світових цін на сировину. Внаслідок розвитку глобального ринку економічний націоналізм окремих держав практично позбавлений змісту.

Незважаючи на наявність загроз, ми усвідомлюємо незворотність глобалізаційних процесів для країн, ринки яких формуються. При розбудові банківської системи України потрібно враховувати як позитивні, так і негативні фактори процесів глобалізації, зосередивши діяльність на створенні передумов для успішної інтеграції у процес глобалізації, зокрема розвивати на основі стабільної правової основи високоефективну та надійну банківську систему.

Проблемам становлення та функціонування банківської системи України та інших держав в контексті євроінтеграційних процесів присвячено багато досліджень, зокрема праці українських учених: А. С. Гальчинського, О. В. Дзюблюка, В. В. Козюка, В. І. Міщенко, А. М. Мороза, С. І. Юрія, російських учених О. І. Лаврушина, А. Ю. Симановського, А. М. Тавасієва,

В. М. Усоскіна, західних науковців П. Роуза, Дж. Сороса, С. Фішера та ін. Незважаючи на достатньо пильну увагу науковців до питань розвитку банківської системи, сутність банківської діяльності в контексті впливу процесів глобалізації вивчена недостатньо. Дискусійними залишаються підходи до трактування терміну “банківська система”.

Метою статті є аналіз процесів глобалізації та основних чинників їх впливу на банківську систему держави, уточнення сутності банківської системи в контексті фінансової глобалізації.

Детальне дослідження розвитку банківської системи України та впливу глобалізаційних процесів на діяльність банків є вкрай актуальним в останні роки. Це пов'язано з тим, що для банківських систем багатьох країн світу, в тому числі і високо розвиненої, характерним є посилення впливу факторів внутрішнього та зовнішнього характеру, підвищення рівня конкуренції на національних та міжнародних ринках, фінансова та економічна нестабільність. За останні десятиріччя банківські системи багатьох країн світу пережили значну кількість банківських криз, що набули практично перманентного характеру. Підтвердженням цього є дослідження фахівців Міжнародного валютного фонду, котрі, починаючи з 1997 року, ідентифікували 112 системних банківських криз у 93 країнах світу і 51 кризу в 46 країнах між 1975 і 1995 рр. Однією з таких банківських криз була «криза заощаджень і позик» в США наприкінці 1980-х рр., що коштувала американському суспільству понад 150 млрд. доларів США [2, с. 7]. З того часу Аргентина, Росія, Індонезія, Туреччина, Південна Корея та багато інших країн зіштовхнулися з системними банківськими кризами.

Світова валютно-фінансова криза, що охопила переважну більшість держав, починаючи з вересня 2008 року, не лише не оминула, а й безпосередньо стосується банківської системи, оскільки розвиток кризи розпочався з інформації про банкрутство найбільших світових банків (Lehman Brothers, Merrill Lynch) та провідних фінансових компаній світу.

Витоком світової кризи була іпотечна криза в США, що розгорнулася ще в 2007 році, в основі якої було надмірне та неякісне надання іпотечних кредитів населенню, не підкріплене можливостями багатьох громадян сплачувати такі кредити. Підсилення кризові явища отримали внаслідок непрозорості і неконтрольованої діяльності банків та фінансових компаній на фондовому ринку, де продавались активи (похідні фінансові інструменти), що не мали справедливої ринкової вартості. Як наслідок, фінансова криза поширилась на реальний сектор економіки, внісши суттєві корективи в політику ціноутворення на основних сировинних і товарних ринках, і є наймасштабнішою за останнє сторіччя [3, с. 14]. Проте зводити причини розвитку світової кризи

виключно до іпотечних проблем є помилковим. Ми поділяємо точку зору професора А. Гальчинського з приводу більш фундаментальних витоків світової валютно-фінансової кризи, в основі яких є зміна за останні десятиріччя пропорцій у структурі грошей і співвідношенні повноцінних та «квазігрошей», а також ролі банківської системи, в першу чергу комерційних банків, у сфері обслуговування потоків спекулятивних капіталів [4, с. 8].

Враховуючи те, що загальний обсяг іпотечного боргу США (боргу під реальні цінності – нерухомості) становить близько 13 трлн. доларів, а щоденний обсяг операцій на світовому валютному ринку становить близько 2 трлн. доларів США (з яких понад 90% складають спекулятивні трансакції, а з реальною економікою пов'язані лише 5-7%), до причин світової кризи правомірно можна віднести спекулятивні операції фінансових посередників на світовому ринку. Фінансовими посередниками при обслуговуванні усієї суми цих коштів здебільшого є банки, котрі дедалі більше перетворюються на інститути обслуговування спекулятивних капіталів. Тому завданням для науковців є не лише дослідження причин виникнення банківських криз, а й намагання знайти шляхи запобігання кризовим явищам банківського сектора в майбутньому.

В умовах становлення системи ринкових відносин національна банківська система є основою розвитку фінансового ринку і економіки України загалом. Модель банківської системи повинна відповідати національним особливостям розвитку економіки та враховувати тенденції фінансової глобалізації. Для побудови ефективної банківської системи держави важливого значення набуває оцінка усього комплексу умов та факторів стабільної діяльності банків, забезпеченні потреб української економіки в банківських послугах. В методологічному плані оцінка умов та факторів, що здійснюють вплив на формування та розвиток національної банківської системи, а також її основних складових елементів – банків, базується на якісній відмінності впливу макроекономічних факторів на банківську систему держави загалом і діяльність окремого банку (для якого вплив макроекономічних факторів хоча й важливий, проте мікроекономічні фактори, наприклад, можливість отримання максимального прибутку незважаючи на рівень ризику та негативні наслідки для діяльності інших банків, відіграють першочергову роль).

У вітчизняній та зарубіжній науковій літературі представлено багато підходів до визначення сутності банківської системи, проте дискусійними залишаються окремі положення теоретичного обґрунтування даної дефініції. Більшість дослідників традиційно розуміють банківську систему як сукупність різноманітних видів банків та банківських інститутів у їх взаємозв'язку, що існує в країні у певний історичний період [5, с. 21]. Проте для формування цілісного наукового поняття про банківську систему недостатнім є виокремлення та

перерахування окремих елементів банківської системи. Важливо розкрити їх внутрішню закономірність, показати взаємозв'язки, розкрити взаємодію компонентів.

А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк і Т. С. Смовженко розглядають банківську систему як "...сукупність різних банків та інших кредитних установ, котрі функціонують у межах єдиного фінансового механізму" [6, с. 422]. Схожого підходу дотримується російський науковець Г. А. Тосунян, який включає в банківську систему поряд із банками також і "...небанківські кредитні організації" [7, с. 127]. За такого підходу практично нівелюється різниця між банківською і кредитною системами, оскільки до небанківських кредитних установ у широкому розумінні ми відносимо інвестиційні компанії, кредитні спілки, лізингові компанії, ломбарди, трастові компанії та ін., які є складовими кредитної системи. Враховуючи те, що банківська система держави є складовою кредитної системи, то відносити інші кредитні установи до складу саме банківської системи є неправомірним.

Грунтовно до визначення сутності банківської системи підходять відомі науковці О. В. Дзюблук [8, с. 134-140; 9, с. 66-99] і М. І. Савлук [10, с. 92-114; 11, с. 454-469]. Вони комплексно розглядають банківську систему як складний господарський організм, враховуючи її особливе призначення, специфічні функції в економіці. Професор О. В. Дзюблук правомірно розкриває суть банківської системи через дослідження основних організаційно-економічних умов, що визначають її функціональне призначення [8, с. 137]. До таких умов науковець відносить: необхідність регулювання грошового обігу в країні у зв'язку з наявністю у банків можливості застосування емісійного механізму в ході здійснення своїх основних операцій з обслуговування суб'єктів ринку; необхідність організації платежів у господарстві, що пов'язано з опосередковуванням банками обороту переважної частини грошової маси; необхідність підтримання стабільного функціонування банків як гарантії збереження коштів клієнтів і забезпечення нормального процесу кредитування економіки [8, с. 135-136]. З врахуванням зазначених організаційно-економічних умов суть банківської системи професор О. В. Дзюблук визначає "... як сукупність усіх банків країни, які взаємодіють між собою, підпорядковуючись встановленим нормам і правилам ведення банківської справи з метою забезпечення можливості ефективного грошово-кредитного регулювання економіки, кредитно-розрахункового обслуговування господарського обороту, а також стабільної діяльності банківських установ" [9, с. 71].

Професор М. І. Савлук також розкриває суть банківської системи через дослідження її функціонального призначення. Обґрунтовуючи три основні функції банківської системи –

трансформаційну функцію, функцію створення платіжних засобів і регулювання грошового обороту (емісійну), функцію забезпечення стабільності банківської діяльності та грошового ринку (стабілізаційну) науковець визначає банківську систему як "... законодавчо визначену, чітко структуровану та субординовану сукупність фінансових посередників, які займаються банківською діяльністю на постійній професійній основі і функціонально взаємоув'язані в самостійну економічну структуру" [11, с. 455].

Підтримуючи функціональний підхід до визначення суті банківської системи згаданих науковців, вважаємо за доцільне розширити межі дослідження даної дефініції через акцентування уваги не лише з точки зору методології інституціонального та функціонального підходу (наявності системи інститутів та їх функціональних взаємозв'язків), а також із врахуванням впливу внутрішніх і зовнішніх факторів на банківську систему держави.

Банківська система не існує сама по собі. Вона є складовою частиною економічної, фінансової системи країни і виконує в складі зазначених систем певні специфічні функції, знаходиться у взаємозв'язку з іншими компонентами економічної і фінансової систем, маючи при цьому певний рівень ієрархічної взаємозалежності [12, с. 35]. Тому банківську систему недоцільно розглядати відокремлено від реальної економіки, а певний рівень взаємозалежності між економічною системою країни і банківською системою дозволяє нам сформулювати висновок про взаємообумовленість і кореляційну залежність ефективного розвитку банківської системи від загального стану економіки держави і соціальної сфери, зважаючи на органічну взаємопов'язаність банків з усіма галузями економіки. Найбільш характерно така взаємозалежність знаходить свій прояв під впливом змін економічної кон'юнктури ринку. Наприклад, у фазі економічного зростання банківська система держави розвивається не лише внаслідок ефективної діяльності окремих банків, а в першу чергу завдяки зростаючому попиту на банківські послуги зі сторони реальної економіки, коли збільшення обсягів виробництва супроводжується збільшенням банківської активності, в першу чергу в сфері кредитування. Така ситуація дозволяє банкам не лише збільшити прибутковість своїх операцій, а й забезпечує стабільний розвиток банківських установ, нарощування їх капіталів. Протилежною є ситуація у фазі економічного спаду, оскільки зменшується потреба суб'єктів господарювання у кредитних ресурсах банків, згортається ділова активність в державі, що об'єктивно призводить і до скорочення обсягу активних операцій банків, зменшення їх прибутків та погіршення стану банківської системи держави у цілому.

Дотримуючись методології системного

дослідження і враховуючи функціональний підхід до визначення суті банківської системи, важливим є знаходження факторів впливу на банківську систему, що можуть спричинити до зміни цілісності системи, її кількісних та якісних характеристик. З цією метою необхідно розглянути категорію “система” в її гносеологічному розумінні, включаючи в поняття “системи” не лише певний порядок у розташуванні і зв’язку частин будь-чого, а й певне ціле, що являє собою єдність закономірно розташованих і взаємозв’язаних частин [13, с. 31].

Враховуючи такий підхід до розуміння сутності “системи”, ключовими ідентифікаційними ознаками, необхідно вважати наявність та дієвість механізмів зв’язку між компонентами системи, її функцію та мету, вплив факторів внутрішнього та зовнішнього середовища.

Взаємопов’язані елементи системи утворюються та функціонують в межах певного соціально-економічного середовища під впливом дії механізмів внутрішніх та зовнішніх зв’язків між компонентами системи. Важливо зазначити, що зміна окремих елементів системи (зміна структури, механізму взаємодії окремих елементів, зміна їх вагового впливу) може порушувати цілісність системи, змінювати системні взаємозалежності й приводити до зміни якісних та кількісних характеристик.

Застосовуючи методологію теорії систем для наукового підґрунтя розуміння сутності банківської системи, проаналізуємо її ключові ідентифікаційні ознаки.

Виходячи з дворівневого принципу організаційної побудови банківської системи, першим рівнем якої є незалежний від уряду та підзвітний парламенту центральний банк, а другим – незалежні від органів влади та центрального банку щодо здійснення своєї фінансової діяльності банківські установи (як приватні, так і державні), а також враховуючи функціональне навантаження механізмів зв’язку між основними компонентами банківської системи – банками, розглядати таку систему доцільно з позицій побудови системи за ієрархічним типом з принципами певного підпорядкування, з наявністю ознак керованості та спрямованості системи банком першого рівня – центральним банком. У дворівневій банківській системі взаємовідносини між банками будуються у горизонтальній та вертикальній площинах. Відносини по вертикалі характеризують підлеглисть, певну підпорядкованість комерційних банківських установ (як державних, так і приватної форми власності) центральному банку. Відносини по горизонталі являють собою відносини конкурентного рівноправного партнерства банків другого рівня між собою.

Організація функціональних взаємовідносин між банками в межах банківської системи має важливий вплив не лише на ефективну організацію діяльності окремих банків, а й на стабільність банківської

системи, позначається на її взаємодії як з національною економікою держави, так і в межах глобалізованого фінансового ринку.

При дворівневій банківській системі відповідальність центрального банку за підтримку стабільності національних грошей на макrorівні є відмежованою від відповідальності за ефективне використання грошових коштів на мікрорівні банківськими установами. Центральний банк проводить загальне макроекономічне регулювання економіки за допомогою інструментів прямого та опосередкованого впливу грошово-кредитної політики на основні параметри грошового обігу, змінюючи при цьому кількісні показники монетарної сфери через мережу банківських установ для всіх суб’єктів економіки. Центральний банк практично усі свої операції та регуляторний вплив на економіку здійснює через комерційні банки та безпосередньо не взаємодіє з суб’єктами господарювання і населенням. Увесь комплекс операцій щодо організації грошово-кредитних відносин на мікроекономічному рівні з суб’єктами ринку здійснюють комерційні банківські установи. Вони обслуговують усі сфери економіки держави та зовнішньоекономічні зв’язки, виконуючи широкий діапазон банківських операцій з метою задоволення інтересів суб’єктів господарювання та населення. Такий розподіл функцій банків першого і другого рівня в межах банківської системи дозволяє обґрунтувати системність банківської діяльності не лише з позиції організаційної побудови банківської системи, а також з позиції функціонального навантаження при наявності глибинних системних взаємозалежностей між банками (як по горизонталі, так і по вертикалі).

При ідентифікації тієї чи іншої системи, в тому числі банківської, важливу роль відіграє така ознака як мета системи. Як правомірно зазначає М. І. Савлук, “банківська система має своє особливе призначення... Виникає банківська система не внаслідок механічного поєднання окремих банків, а будується по заздалегідь виробленій концепції, в межах якої відводиться певне місце кожному виду банків і кожному окремому банку” [10, с. 95]. Мету діяльності банківської системи України на основі аналізу статті 1 Закону України «Про банки і банківську діяльність» [14, ст. 1], можна сформулювати як організаційно-правове забезпечення стабільного розвитку і діяльності банків в Україні, створення належного конкурентного середовища на фінансовому ринку, забезпечення захисту законних інтересів вкладників і клієнтів банків, створення сприятливих умов для розвитку економіки України та підтримки вітчизняного товаровиробника. Така мета розвитку банківської системи України свідчить про наміри держави через механізм ринкової конкуренції розбудовувати національну банківську систему, розвивати правове поле діяльності банків, виходячи зі світового досвіду, чітко законодавчо

розмежовуючи права й обов'язки банків різних рівнів та акцентуючи увагу на їх безпечній діяльності з різних точок зору – як з точки зору комерційного банку як елемента другого рівня банківської системи (регулюючи діяльність банків з позиції мінімізації банківських ризиків, встановлюючи вимоги щодо розміру їх капіталу), так і з позиції захисту інтересів кредиторів та вкладників банків.

Вплив факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на функціонування та розвиток банківської системи держави має важливе значення. Беручи до уваги те, що банківська система є складовою системи більш високого порядку – економічної, і враховуючи багатогранність зв'язків елементів банківської системи з усіма галузями народногосподарського комплексу держави, вплив загального стану економіки держави та процесів змін у різних сферах економіки є настільки суттєвим на розвиток банківської системи, що може призвести до порушення якісних характеристик банківської системи і навіть її цілісності.

В останні десятиріччя банківські системи практично усіх держав світу зазнають додаткового потужного впливу, зумовленого пришвидшенням процесів фінансової глобалізації. Вплив процесів глобалізації на стабільність та розвиток банківської системи держави має як позитивні, так і негативні моменти. Проте об'єктивний характер впливу цих процесів стримати в межах окремої держави доволі складно, що й вимагає належного наукового обґрунтування впливу глобалізації на розвиток банківської системи.

Перевагами процесів «фінансового глобалізму» для національної банківської системи та діяльності банківських установ держави є:

- поширення міжнародних стандартів ведення банківської справи, засвоєння передових технологій банківської діяльності;
- створення сприятливих умов для розвитку конкуренції, що спонукає банки підвищувати ефективність своєї діяльності, якість управління активами, удосконалювати і розширювати асортимент банківських послуг та продуктів, покращувати корпоративну культуру та прозорість діяльності;
- зростання можливості залучення недорогих ресурсів на міжнародних ринках, що диверсифікує джерела залучених коштів банків, служить джерелом збільшення обсягу кредитних ресурсів середньострокового та довгострокового характеру, дозволяє знизити загальний рівень процентних ставок в економіці;
- підвищення капіталізації та консолідації національної банківської системи, зокрема через процеси реорганізації шляхом злиття і поглинання вітчизняних невеликих банків іноземними інвесторами;
- підвищення рівня кваліфікації працівників банківської сфери, які працюватимуть за

міжнародними стандартами надання банківських послуг;

– збільшення ефективності банківської системи держави в цілому, враховуючи зростання конкуренції та зменшення дохідності й маржі банків.

До основних негативних моментів і загроз процесів фінансової глобалізації для національної банківської системи можна віднести:

- лібералізацію і демократизацію фінансових ринків, при яких ускладнюються процеси регулювання національної банківської системи, посилюються загрози збереження стабільності фінансових ринків й економічної безпеки держави;
- послаблення позицій національних банків, котрі не можуть належно конкурувати з банками з іноземним капіталом. Іноземні банки, маючи конкурентні переваги, опановують найбільш прибуткові сегменти національного ринку та обслуговують клієнтів з високим кредитним рейтингом, а місцеві банки, не витримуючи конкуренції, вимушені обслуговувати роздрібний кредитний ринок та клієнтів із більшим рівнем ризику;
- низьку прогнозованість поведінки іноземних інвесторів при кризових явищах в економіці країни та світовій економіці, позаяк власники іноземного капіталу керуються виключно приватними інтересами та жодним чином не ставлять за мету дбати про розвиток національної банківської системи. Така ситуація може становити загрозу економічній безпеці держави, спричинену неконтрольованим впливом іноземного капіталу та фінансових ресурсів.

Беззаперечним є той факт, що залучення державою значних обсягів іноземного капіталу дозволяє забезпечити макроекономічну стабільність і свідчить про певний рівень довіри інвесторів до економіки та політичної влади держави. Хоча мова не йде про короткострокові та спекулятивні капітали іноземних інвесторів, а про переважно довгострокові прямі іноземні інвестиції. Тому вплив позитивних та негативних факторів фінансової глобалізації на банківську систему країни та її економіку залежить від форми присутності іноземного капіталу. Прихід на національний банківський ринок першокласних іноземних банків потрібно розглядати як позитивний момент забезпечення цивілізованості й ефективності української банківської системи, потужний чинник стабільного розвитку банківського сектора на конкурентних засадах, забезпечення високого рівня ліквідності та стійкості національної банківської системи, залучення її у світовий фінансовий простір.

У той же час присутність значних обсягів іноземного капіталу в банківському секторі економіки певним чином послаблює захищеність національної банківської системи від глобальних тенденцій нестабільності даної сфери. Доволі

складно прогнозувати поведінку іноземних інвесторів у банківському секторі в період розгортання фінансових криз, суттєвих фінансових негараздів як всередині країни, так і за її межами. Враховуючи специфіку діяльності банків, суть якої полягає у багаторазовому перевищенні обсягу залучених і запозичених коштів порівняно з власним капіталом банку (власні кошти банків становлять близько 10-15%), у період фінансової нестабільності іноземні інвестори подекуди віддають перевагу втраті усього обсягу власних коштів у порівнянні з більш значними збитками, які вони зазнають при залишенні на ринку країни в період кризи. Прикладів такої поведінки власників банків з іноземним капіталом історія знає чимало, зокрема під час кризи в Аргентині у 2001 році іноземні банки залишили країну, погіршивши фінансово-економічну ситуацію в державі [8, с. 175]. Тому можна погодитися з тим фактом, що ризики та потенційні негативні моменти від процесів фінансової глобалізації та проникнення іноземного капіталу в національну банківську систему стосуються не стільки ефективності, скільки стабільності банківської системи та рівня

економічного розвитку країни.

Здійснивши аналіз банківської системи з позиції ідентифікаційних ознак системи, можна сформулювати висновок про обумовленість розвитку банківської системи комплексом процесів, що відбуваються як у зовнішньому середовищі, так і у внутрішньому – в межах самої банківської системи. З врахуванням інституціонального та функціонального підходу до визначення суті банківської системи, її доцільно розглядати як ієрархічно структуровану та субординовану цілісну сукупність банків, що здійснюють свою професійну діяльність відповідно до законодавчо встановлених норм і правил, формуються та розвиваються протягом тривалого періоду часу в межах національної економічної системи під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників.

Такий підхід дозволяє розглядати банківську систему як цілісну систему взаємовідносин між банками, що має ознаки керованості, цілеспрямованості та самоорганізації. Вказані ознаки формуються об'єктивно, тобто незалежно від бажань окремих елементів банківської системи.

Список літератури

1. *Економічні проблеми XXI століття: міжнародний та український виміри [Текст] / За ред. С. І. Юрія, Є. В. Савельєва. – К. : Знання, 2007. – 595 с.*
2. *Rochet, J.-Ch. Why Are There So Many Banking Crises? : The Politics and Policy of Bank Regulation [Text] / Jean-Charles Rochet. – Princeton University Press, 2008. – 310 p.*
3. *Економічна криза в Україні: виміри, ризики, перспективи [Текст] / Я. А. Жаліло, О. С. Бабанін, Я. В. Белінська та ін. – К. : Національний інститут стратегічних досліджень, 2009. – 112 с.*
4. *Гальчинський, А. Світова грошова криза: витоки, логіка трансформацій [Текст] / А. Гальчинський // Дзеркало тижня. – 2008. – № 42. – С. 8.*
5. *Банківська енциклопедія [Текст] / Під ред. проф. А. М. Мороза. – К. : Ельтон, 1993. – 336 с.*
6. *Загородній, А. Г., Вознюк, Г. Л., Смовженко, Т. С. Фінансовий словник [Текст] / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смовженко. – 2-ге видання, виправлене та доповнене. – Львів: Центр Європи, 1997. – 576 с.*
7. *Тосунян, Г. А. Государственное управление в области финансов и кредита в России [Текст] : учебное пособие / Г. А. Тосунян. – М. : Дело, 1997. – 304 с.*
8. *Грошово-кредитна система України в умовах ринкових перетворень в економіці [Текст] : монографія / За ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюбляка. – Тернопіль : Карт-Бланш, 2007. – 309 с.*
9. *Дзюбляк, О. В. Організація грошово-кредитних відносин суспільства в умовах ринкового реформування економіки [Текст] / О. В. Дзюбляк. – К. : Поліграф книга, 2000. – 512 с.*
10. *Вступ до банківської справи [Текст] / За ред. д.е.н., проф. М. І. Савлук. – К. : Лібра, 1998. – 344 с.*
11. *Гроші та кредит [Текст] : підручник / М. І. Савлук, А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна та ін.; За заг. ред. М. І. Савлука. – К. : КНЕУ, 2001. – 602 с.*
12. *Д'яконова, І. І. Теоретико-методологічні основи функціонування банківської системи України [Текст] : монографія / І. І. Д'яконова. – Суми: Університетська книга, 2007. – 400 с.*
13. *Орлюк О. П. Банківська система України. Правові засади організації [Текст] / О. П. Орлюк. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 240 с.*
14. *Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 07.12.2000 р. – Режим доступу : <http://www.zakon1.rada.gov.ua>.*

РЕЗЮМЕ

Адамьк Богдан

Теоретико-методологические принципы влияния процессов глобализации на банковскую систему Украины

Осуществлен анализ факторов влияния процессов финансовой глобализации на развитие банковской системы Украины. Уточнена сутність поняття «банковская система» в контексте глобалізаційних процесів із позиції ідентифікаційних ознак системи, з урахуванням інституціонального та функціонального підходу к определению сути банковской системы.

RESUME

Adamyk Bogdan

Methodological principles of influence of processes of globalization on the banking system of Ukraine

The analysis of factors of influence of processes of financial globalization on development of the banking system of Ukraine is carried out. Essence of concept «banking system» in the context of globalization processes from position of identification signs of the system, taking into account the institutional and functional methods to determination of the banking system, is specified.